

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 5. De habitu charitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

supernaturalia : homo verò pro bonis illis reddit Deo gratiarum actionem, laudem, honorem, obsequia. Item Deus per internas illustrationes & inspirationes agit cum homine iusto, & vicissim homo iustus agit cum Deo per pias cogitationes, orationes, & pia desideria.

5. denique, non desunt animorum conjunctio & stabilitas. Non desit animorum conjunctio : nam, ut ait Apostolus 1. Cor. c. 7. *Qui adhaeret Domino, unus spiritus est.* Hanc affectuum unionem significat Christus Joan. c. 14. ubi ait; *Si quis diligit me, sermonem meum servabit; & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Non desit stabilitas: nam amicitia illa de se aeterna est: ut enim ait Apostolus 1. Cor. c. 13. *Charitas (quae amicitiam illam constituit) numquam excidit.* Et verò iustus per mortem non desinit esse amicus Dei, sed e contra transit ad consummatissimum amicitiae statum.

Obj. Ad amorem amicitiae praerequiritur in persona amata ratio amoris honesti, seu ratio illam amandi propter se ipsam; adeoque amorem amicitiae praecedit in persona amata ratio amoris honesti. Atqui amorem divinum ratio amoris honesti nec praecedit, nec praecedere potest in creatura rationali. Ergo amor divinus erga creaturam rationalem, nec est, nec potest esse amor amicitiae.

R. ad amorem amicitiae inter creaturas praerequiri in persona amata rationem amoris honesti; at non praerequiri ad amorem amicitiae inter Deum, & creaturas; non praerequiri, inquam, ex parte creaturarum. Ratio disparitatis est, quia creatura amando aliam creaturam, non potest illam reddere dignam amore honesto, seu, quod idem est, non potest illam reddere dignam amari propter se: unde prius est ut creatura sit digna amari propter se, quam possit amari ab alia creatura amore amicitiae. At Deus amando creaturam rationalem, illo scilicet amore quo eam evehit ad ordinem divinum, per infusionem donorum supernaturalium reddit eam amore etiam amicitiae dignam pro eodem illo instanti reali, quo eam amat, & infundit ei dona supernaturalia; licet non intelligatur digna, nisi pro posteriori rationis, quo intelligitur ad ordinem divinum, seu ad excellentissimam quandam naturae divinae participationem evehta. Deus igitur in creatura rationali, quam amat amore amicitiae, non praesupponit rationem amoris honesti, sed eam causat amore illo amicitiae, quo creaturam rationalem prosequitur.

Obj. Ad veram amicitiam requiritur mutua beneficiorum collatio. Atqui homo in Deum beneficia conferre non potest. Item vera amicitia parit obligationem praestandi consueta benevolentiae officia. Atqui Deus obligari non potest homini. Ergo, &c. R. majorem utramque falsam esse. Cum una ex personis amantibus alteri debet id totum quod est, potest, & operatur: tunc enim ad veram amicitiam solum requiritur, ut persona, quae sic alteri debet omnia, pro beneficiis ab altera in ipsam liberaliter collatis rependat laudem, honorem, gratiarum actiones, & obsequia sua; quia tunc est bonorum communicatio sufficiens ad veram amicitiam: nec ad bonorum communicationem, quae ad veram amicitiam sufficit, requiritur ut sit obligationis in utraque persona amante, sed sufficit ut sit dignationis in ea persona, cui ab alia debentur omnia.

ARTICULUS V.

De habitu charitatis.

PROPOSITIO I.

HABITUS charitatis est ens creatum, nempe qualitas physica, supernaturalis, & per se infusa, inherens animae, ipsamque permanentiter habilitans ad actus, quibus Deus propter se, & proximus propter Deum diligitur.

Est omnium Doctorum contra Magist. Sent. in 1. dist. 17. ubi docet charitatem actualem non produci ab aliquo habitu in anima producto, eique inherente, sed immediatè à Spiritu S. animam inhabitante, & hoc sensu Spiritum Sanctum, inhabitantem animam, esse charitatem habitualement.

Prob. 1. Ex Apostolo dicente Rom. c. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.* Quibus verbis Apostolus manifestè charitatem a Spiritu Sancto distinguit, tanquam effectum a causa efficiente, tanquam donum infusum ab infundente. Quod autem Apostolus non de actuali, sed de habituali charitate loquatur, demonstratur ex Trid. sess. 6. c. 7. ubi cum ait, *Per Spiritum Sanctum charitas Dei diffunditur in cordibus eorum, qui iustificuntur, atque ipsis inheret;* evidenter alludit ad citata Apostoli verba, & tamen non de actuali, sed de habituali charitate loquitur.

2. Ex Trid. verbis modò laudatis, & immediatè subsequentibus: *Unde in ipsa iustificatione cum remissione peccatorum haec omnia simul infusa accipit homo per Jesum Christum, cui inseritur, fides, spes, & charitatem.* Hic autem Synodus manifestè non actus, sed habitus fidei, spei & charitatis intelligit; non enim homo actus fidei, spei & charitatis infusus accipit in ipsa iustificatione cum remissione peccatorum, sed illos ante habuit, & per illos sese disposuit ad ipsam iustificationem, ut dicitur eodem cap. juncto cap. 6. *Charitas igitur habitualis non est ipse Spiritus Sanctus, sed qualitas physica; non enim est substantia: supernaturalis; peccator enim non iustificatur per infusionem donorum naturalium; adeoque per se & essentialiter infusa: inherens animae; nam per Spiritum Sanctum diffunditur in cordibus nostris, & in illis manet, donec per peccatum mortale expellatur: animam permanentiter habilitans ad actus, &c. nam se habet per modum potentiae, potentiis naturalibus supradictae, animam completens ad actus &c.*

Obj. Spiritus Sanctus est charitas: nam 1. Joan. c. 4. dicitur: *Deus charitas est; & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Ergo, &c. R. Spiritum Sanctum esse formaliter charitatem increatam, tum essentialem, quia est amor essentialis, qui tribus personis divinis communis est; tum notionalem, quia procedit per viam amoris, quod ei proprium est. At non est nisi causaliter charitas, qua creaturae rationales Deo diligunt, & quae est qualitas creata, in cordibus nostris per Spiritum Sanctum diffusa. Doctrinam hanc tradit S. Bernardus in tract. 3. de diligendo Deo, ubi haec habet: *Dicitur rectè charitas & Deus, & Dei donum. Charitas dat charitatem; substantivum accidentalem. Ubi dantem significat, nomen substantiae est; ubi donum, qualitatis.*

Obj. S. Augustinus lib. 8. de Trin. c. 8. dicit, dilectionem, qua diligimus fratres, non solum esse ex Deo, sed etiam esse Deum. R. S. Doctorem hic loqui, non de dilectione, qua formaliter, sed de dilectione, qua efficienter constituimur dilectores fratrum. Dilectio autem hoc secundo sensu accepta, est ipse Spiritus Sanctus per quem, ut ait Apostolus, in cordibus nostris diffunditur charitas illa habitualis, quae per se ipsam constituit nos habitualiter dilectores, sicut per actum suum constituit nos dilectores actualiter. De ea autem loquitur lib. de spir. & litt. c. 32. *Charitas Dei est, inquit, diffundi in cordibus nostris, non qua nos diligit, sed qua nos facit dilectores suos: sicut dicitur iustitia Dei, qua iusti ejus munere dicimur.*

PROPOSITIO II.

Charitas habitualis est virtus specialis, theologica, & omnium virtutum praestantissima.

Prob. per partes. 1. Charitas est virtus: nam ille habitus est virtus, qui inclinat ad actus honestos. Atqui habitus charitatis inclinat ad actus honestos: inclinat enim ad amandum Deum propter se, & proximum propter Deum. Amare autem Deum propter

pter se, & proximum propter Deum honestissimum est. Ergo, &c.

2. Charitas habitualis est virtus specialis: nam ille habitus est virtus specialis, qui specialem habet modum tendendi in Deum immediate, adeoque inclinat in actus specialiter honestos. Atqui talis est habitus charitatis: nullus enim alius habitus inclinat ad amandum Deum propter se, & proximum propter Deum, ibi sistendo, & nulla habita ratione proprii commodi. Ergo, &c.

3. Charitas habitualis est virtus theologica: nam ille habitus est virtus theologica, qui habet pro objecto formali, & pro materiali primario Deum. Atqui habitus charitatis Deum habet pro objecto formali & pro materiali primario, ut manifestum est ex articulo 1. & 2. Ergo, &c.

4. Charitas habitualis est omnium virtutum præstantissima. Nam 1. præstantior est omnibus virtutibus moralibus, cum sit virtus theologica. 2. Præstantior est aliis virtutibus theologis, nempe fide & spe, ut probatur ex Apostolo 1. Cor. cap. 13. ubi ait: *Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc: major autem horum est charitas.* Ex quo loco sic argumentor breviter, supponendo hic Apostolum loqui tantum de actibus fidei, spei & charitatis. Ille habitus præstantior est, cuius præstantior est actus. Atqui ex Apostolo, actus charitatis præstantior est actibus fidei & spei. Et verò charitas nos magis cum Deo coniungit, quam fides, si tamen fides dici potest nos Deo conjungere; & nos perfectius coniungit Deo, quam spes: nam per spem adharemus Deo, quia nostrum bonum est; per charitatem verò adharemus Deo; quia in se bonum est, nulla habita ratione nostri commodi; qui modus tendendi in Deum, eique adharendi, longè excellentior est. Ergo, &c.

PROPOSITIO III.

Charitas habitualis est virtus amicitie.

Prob. Ille habitus est virtus amicitie, cuius actus est amor amicitie. Atqui amor Dei, ad quem inclinat habitus charitatis, est amor amicitie: habet enim conditiones omnes ad id requisitas, ut probatum est. Ergo, &c.

PROPOSITIO IV.

Charitatis habitualis subiectum immediatum est voluntas; mediatum verò sunt iusti omnes, sive in via, sive extra viam sint.

Prob. 1. pars. Subiectum immediatum habitus infusi est ea potentia naturalis, cui infunditur habitus. Atqui habitus charitatis infunditur voluntati, ut eam scilicet intrinsecè & permanentè compleat ad operandum modo divino, amando Deum propter se, & proximum propter Deum. Hinc illud Apostoli Rom. c. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum.* Ergo, &c.

Prob. 2. pars. Subiectum mediatum habitus est suppositum in quo & cuius est habitus. Atqui charitas habitualis est: 1. in iustis viatoribus: viatores enim iustificuntur per infusionem habituum fidei, spei & charitatis. 2. In iustis, qui sunt in purgatorio: non enim aliter iusti sunt, quam iusti viatores. 3. In iustis comprehensibilibus: nam iusti comprehensibiles habent charitatem habituales; iusti enim tam sunt intrinsecè & permanentè habiles ad amandum Deum propter se in patria, quam fuerunt in via, Ergo vel habent eandem, quam habuerunt in via, vel habent specificè diversam & perfectiorem. Secundum dici non potest, saltem cum sufficienti fundamento. Ergo primum dicendum est, nempe quòd eundem specie & numero charitatis habitum habeant in patria, quem habuerunt in via.

At inquit. Amor patrie specificè diversus est ab amore viæ, eoque specificè perfectior. Ergo charitas habitualis, qualis habetur in via, non manet in patria, sed alius habitus succedit altioris & perfectioris speciei. R. neg. conseq. Nam amor patrie connaturalis est charitati habituali, qualis habetur in via; &

Simonet Theol. Tom. II.

quòd cum illa à iusto viatore non possit amari Deus cum ea appretiatione, quacum amatur à iusto comprehensore, hoc non ex ejus; sed ex fidei, quæ imperfecta & obscura est, defectu provenit. Hinc charitas habitualis longè excellentior est quovis actu amoris Dei propter se à iusto viatore elicto. Unde charitas habitualis, non actualis, qualis haberi potest in via, est forma sanctificans.

Quæres 1. Utrum charitas habitualis sit forma aliarum virtutum?

Respondeo affirmativè. Cum S. Thoma 2. 2. q. 23. a. 8. in Q. Ratio est, quia sine charitate habituali non possumus promereri gloriam per actus aliarum virtutum; adeoque virtutes aliæ sine charitate habituali nobis ad promerendam gloriam inutiles sunt. Ergo virtutes aliæ sine charitate habituali non sunt nisi virtutes informes & imperfectæ: ille enim solum virtutes formatae & perfectæ virtutes dici possunt & dicuntur, quarum actus gloriæ meritorii sunt. Ergo charitas habitualis rectè dicitur forma & perfectio virtutum aliarum. *Prob. ant.* Nam charitatis habitualis est actus aliarum virtutum ordinate ad finem ultimum, seu Deum; & sine hac ordinatione actus aliarum virtutum non possunt esse meritorii vitæ æternæ.

Quæres 2. Utrum charitas habitualis possit diminui? R. 1. Cum S. Thoma 2. 2. q. 24. a. 10. in Q. charitatem habituatem non posse diminui directè.

Prob. Nam si potest diminui directè, certè per peccatum: nihil enim nisi peccatum charitati habituali contrarium esse potest. Atqui charitas habitualis non diminuitur directè per peccatum. nam si diminuitur, vel per peccatum mortale, vel per veniale. Neutrum dici potest. Non primum: nam per peccatum mortale quodlibet totaliter corrumpitur charitas habitualis. Non etiam secundum: nam si charitas habitualis diminuitur per peccatum veniale, multiplicatis venialibus, totaliter tandem destruetur, & ita fieri poterit ut homo propter sola venialia multiplicata damnetur, moriendo scilicet post amissam totaliter charitatem habituatem per multiplicationem venialium. Quod est absurdum & erroneum. Ergo, &c.

R. 2. Cum S. Thoma ibidem, rectè dici posse, quòd per venialia charitas habitualis indirectè diminuat: nam ut ait S. Thoma loco citato, *potest indirectè dici diminutio charitatis dispositio ad corruptionem ipsius.* Atqui venialia disponunt ad corruptionem charitatis habitualis: nam disponunt ad mortale, quo charitas habitualis corrumpitur. Disponunt autem ad mortale, augendo concupiscentiam, intendendo habitus pravorum in materia peccati mortalis, & impediendo abundantiam gratiarum actualium, quibus homo à mortalibus præservatur.

Adde quòd peccata venialia etiam rectè dicantur, indirectè diminuerè charitatem habituatem, quatenus impediunt exercitium illius. Impediunt autem exercitium illius, quia faciunt, ne actus illius frequenter producantur. Item, quia faciunt, ne aliarum virtutum actus, præsertim heroicis, faciliè imperet. Item, quia faciunt, ne Deus intente seu cum fervore diligatur. Porro cum Patres videntur docere, per venialia diminui, vel etiam corrumpi charitatem habituatem, nihil aliud intelligunt, quam per venialia charitatis habitualis exercitium impediri, vel per ea ad charitatis habitualis corruptionem hominem disponi.

Dices. Saltem homo propter venialia minus à Deo diligitur amore amicitie. R. dist. Minus à Deo diligitur in ordine ad gloriam, N. Deus enim propter venialia homini non vult minorem gloriam. Minus à Deo diligitur in ordine ad auxilia gratiæ, C. Deus enim propter venialia homini dare non vult tot & tantas gratias, quot & quantas daret illi, si à venialibus abstineret. Unde fit ut homo non cavendo sibi à venialibus, sensim sine sensu in mortalia labatur.

Quæres 3. Utrum charitas habitualis possit amitti?

R. 1. Ab homine iusto, quandiu est in via, charitatem habituatem amitti posse. Ita docet S. Thomas 2. 2. q. 24. a. 11. & cum eo Doctores omnes.

O 3 Prob.

Prob. Quia charitas habitualis vel est gratia sanctificans, vel saltem veluti proprietas gratiae sanctificantis, ab ea de lege ordinaria inseparabilis. Atqui homo iustus, quandiu viator est, amittere potest gratiam sanctificantem. Ergo, &c. *Prob. min.* Nam gratia sanctificans neque per se immediatè hominem iustum confirmat in bono, neque habet sibi infallibiliter annexas gratias efficaces ad vitanda omnia mortalia, ut patet ex innumeris, qui post acceptam in baptismo regenerationis gratiam, peccant mortaliter. Ergo homo iustus, quandiu viator est, mortaliter peccare potest. Atqui gratia sanctificans per mortale quodlibet amittitur: hoc enim dicit Scriptura Ezech. c. 18, ubi legitur: *Cum averterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem, morietur in eis: in iniustitia, quam operatus est, morietur* (morietur scilicet spiritali, quæ in gratiæ sanctificantis privatione consistit.) Ergo homo iustus, quandiu viator est, amittere potest gratiam sanctificantem.

R. 2. Charitatem habitualement amitti per quodlibet peccatum mortale. Ita docet S. Thomas 2. 2. q. 24. a. 12. & cum eo Doctores omnes.

Prob. Nam charitas habitualis necessariò amittitur, cum amittitur gratia sanctificans; cum ipsa vel sit gratia sanctificans, vel saltem sit proprietas illius, ab ea inseparabilis, ut jam observatum est. Atqui gratia sanctificans amittitur per quodlibet peccatum mortale; quia, ut aperte docet Scriptura, Deus in statu præsentis providentiæ decrevit hominem in poenam cuiuscumque peccati mortalis privare gratia sanctificante, seu, quod idem est, privare vitam animæ, quæ in gratia sanctificante consistit. Ergo, &c.

Confirmatur. Habitus infusi destruuntur per actus malos, specialiter oppositos actibus illorum, & cum eis impossibiles, ut patet in habitibus fidei & spei, quorum hic per desperationem, ille verò per positivam infidelitatem corrumpitur. Atqui omnis actus vel quasi actus mortaliter malus, specialiter opponitur actui charitatis, seu actui quo Deus propter se diligitur super omnia, & cum eo impossibilis est, actus enim, quo Deus propter se super omnia diligitur, est virtualiter & exercitè noliō efficax omnis peccati mortalis, adeoque noliō omnis peccati mortalis, ejus volitioni & commissioni arguitivè contradictoria. Ergo charitas habitualis destruitur per quodlibet peccatum mortale. Vide S. Thomam loco citato.

Quæres 4. Utrum charitas habitualis possit augeri?

R. Cum S. Thoma 2. 2. q. 24. a. 4. Charitatem habitualement augeri posse in homine iusto, quandiu viator est.

Prob. 1. Ex Apocalyp. cap. 22. ubi dicitur: *Qui iustus est, iustificetur adhuc: & sanctus sanctificetur adhuc.* Ergo iustus viator potest magis ac magis iustificari, potest magis ac magis sanctificari. Atqui non potest magis ac magis iustificari, & sanctificari sine augmento charitatis habitualis. Ergo, &c. 2. *Ratione.* Quia, ut dicit S. Thomas art. proxime citato in O. *Ex hoc dicimur esse viatores, quod in Deum tendimus, qui est ultimus finis nostræ beatitudinis.* Ergo quandiu sumus in via, tandiu possumus tendere in Deum, ut est beatitudo nostra: seu, quod idem est, tandiu possumus progredi versùs Deum, ut est beatitudo nostra. Atqui hic progressus fieri non potest, nisi merendo plures & plures gradus gloriæ. Ergo quandiu sumus in via, tandiu novos gloriæ gradus mereri possumus, adeoque mereri possumus novos gradus charitatis habitualis: gradus enim gloriæ retribuendæ correspondent gradibus charitatis habitualis; neque plures aut pauciores erunt gradus gloriæ in patria, quam fuerint gradus charitatis habitualis in via. Ergo, &c.

ARTICULUS VI.

Utrum ad charitatis habitualis augmentum requirantur actus ipsa intensiores.

RESPONSIO.

Charitas habitualis augetur non solum per actus ipsa intensiores, sed etiam per remissiores.

Prob. 1. Homo iustus toties meretur augmentum charitatis habitualis, quoties meretur augmentum gloriæ, ut patet ex supra dictis. Atqui homo iustus meretur augmentum gloriæ per actum charitatis; etiam si habitus charitatis remissior sit. Ergo, &c. *Prob. min.* Supponatur homo iustus ut sex, producere actum charitatis intensum ut tria tantum. In hac suppositione, homo iustus producit actum charitatis, remissorem charitate habituali, quam habet. Atqui tamen per actum illum meretur de condigno augmentum gloriæ. Ergo, &c.

Prob. min. Nam homo iustus meretur de condigno augmentum gloriæ, per omnem actum qui Deo gratus est, & proportionem habet cum gloria sufficientem ad meritum condignitatem. Atqui in hypothesi facta, actus charitatis elicited, gratus est Deo quod non habet difficultatem, & proportionem habet cum gloria sufficientem ad condignitatem meriti; nam etiam secundum adversarios, haberet in homine iusto tantum ut duo, nec minorem habere potest, eò quòd eliciatur ab homine iustiore & sanctiore: repugnat enim per maiorem sanctitatem minui æstimationem operis, sed è contra ex hac parte necessariò crescit. Ergo, &c.

Prob. 2. Si homo iustus non meretur augmentum charitatis habitualis, nisi per actus charitatis intensiores ipso habitu, cum homo iustus mereri non possit augmentum gloriæ, nisi simul mereatur charitatis habitualis augmentum, opera pietatis ab hominibus iustis elicita ex charitatis affectu, ipso charitatis habitu remissiore, non mererentur augmentum gloriæ. Consequens videtur aperte repugnare Concilio Tridentino. Ergo, &c.

Prob. min. Nam Trid. sess. 6. c. 16. sic loquitur: *Nihil ipsis iustificatis amplius deesse credendum est, quominus plenè illis quidem operibus, quæ in Deo sunt facta... vitam æternam suo etiam tempore, sitamen in gratia decesserint, consequendam, verè promeruisse censeantur.* Ergo ex Trid. ut opera iustificarum verè promereantur gloriam, requiritur & sufficit, ut sint in Deo facta. Atqui ut censeantur esse in Deo facta, sufficit ut sint facta ex affectu placendi Deo, adeoque ex affectu charitatis, sive affectus ille sit intensior ipso charitatis habitu, sive non; & quòd opera pietatis non fiant in Deo, nisi fiant ex affectu charitatis, qui sit ipso habitu intensior, aperte falsum & absurdum videtur. Certè manifestè falsum & absurdum est, dicere opus pietatis, factum ex affectu charitatis intenso tantum ut tria, factum esse in Deo, si is qui fecit, iustus est solum ut duo; secus si iustus est ut quatuor. Ergo, &c.

Obj. 1. Est homo iustus charitatis habitualis augmentum mereatur per actus ipso habitu remissiores, saltem augmentum illud non statim confertur. R. hoc neg. Nam nulla est ratio huius dilationis. Præterea, quòd statim conferatur, aperte docet Trident. sess. 6. cap. 10. ubi loquens de incremento justificationis acceptæ in Sacramento, adeoque de incremento habitualis iustitiæ, sic ait: *Sic ergo iustificati, & amici Dei ac domestici facti, euntes de virtute in virtutem, renovantur... & per observationem mandatorum Dei & Ecclesiæ, in ipsa iustitia per Christi gratiam accepta, cooperante fide bonis operibus, crescunt, atque magis iustificantur.* Quibus verbis in sensu proprio & obvio sumptis, sicuti sumi debent, cum non sit ratio ea aliter accipiendi, aperte significatur iustitiam habitualement, quæ ex parte consistit in habituali charitate, per bona opera in Deo facta crescere & augeri simpliciter, adeoque incrementum illius non